مەدحەت کاکەیی؛
لە نەوای هێڵکارییەوە بۆ خەڵوەتگای ڕۆشنایی ڕەنگەکان

هەندرێن

مەدحەت کاکەیی لە ئەزموونی پێشوویدا، کە بریتی بوون لە تابلۆگەلێکی گرافیکیی و هێلکاریی و موتیڤ ئامێزدا ، توانی شوێنپیی خۆی و ژیانی ناوەکی کوردی بگوازێتەوە بۆ ناو ڕەنگەکان، کەچی مەدحەت کاکەیی لەو ئەزموونە نوێیەدا لە خەمی ئەوەدایە، کە لە یەکایەتییەکی یەکرەنگی و بەتاڵ لە هێلکاری و فگیورەکان، لە ئاسۆیەکی نادیاریی ئەفرێنەراودا، ئەو یادەوەرییە هەراسانەی کورد کە بە دەستی وێرانکاریی و پەژارای پێناسەکردنی ئەو قەدەرە دەناڵێنێ، بێدەنگانە ئامادە بکاتەوە. ئەو تابلۆیە نوێیانەی هەنووکەی مەدحەت، بە چین لە سەر چینی ڕەنگەکانیانەوە، گەردوونێک لە شەبەنگی ڕۆشنایی، تێڕامانێکی خەڵوەت ئامێز ، سەرابێک لە تەرمی خاکێکی ئەنفالکراو، گەردوونێکی چۆلکراو لە مرۆڤ، نمایشدەکەن.

لێرەدا هەوڵدەدم، بە نیگایەک لە چڕایەتی گۆشەنیگای ڕاستینەی "شتایەتی شتەکان"ەوە، کە مارتین هایدگەر لە کتێبە دانسقەکەی "ڕەچەڵەکی کاری هونەری"دا (1) دەیانهزرێنێ و لە ڕوانینە سرکەکەی ئارتۆر رامبۆی "ڕاوانینوان"ەوە بۆ پرسی دۆزینەوەی "نادیاری"، کە لە نامەکانی ڕوانینوانێک"یدا (2) لەسەری دەپەیڤێ، کە لە کن من، ئەو دوو تێڕوانینە لە ئەفراندن بەهایان لە بن نایێ، ئەو ئاسۆیە بێدەنگەی کە لەمدیوی یەکایەتی ئەو قەوارە ڕەنگیانەی تابلۆیەکانی مەدحەتدا، مەستانە دەڕوانن. بدوێنم.

هەڵبەتە مەدحەت سەرەتا لە حەفتاوە تاکوو ناوەڕاستی حەفتایەکان بە کارە هونەرییە گرافیکییەکانی، لە کۆمەڵێک پۆرتەرێت و هێڵکاریی جیاواز لە شێوەی "ناتوراليزم"ی و دەربڕینییدا، تایبەتمەندییەکانی ناخی هاومرۆڤەکان، سروتی ژیانی کاکەییەکان و هاوسێیە دوور و نزیکەکانی شوێنگەکەی خۆی و نیگای شوێنپێی ئەڤین و دلڕەقی و ناڵە و تریقانەوەکانی مرۆڤی کوردی لەناو جیهانی ڕەنگی ڕەش و سپی و هەندێ جاریش ڕەنگیی هاوسۆز لەگەڵ یەکتر، ژیاندەوە، دواجاریش هەر لە نەوەدەکانی سەدەی ڕابردوودا، بەو شێوازەی ئێستاییەوە، بەرەو گەردوونێکی دیکەی "نادیار" گەشتە هونەرییەکەی دەستی پێکرد. ئەو ئەزموونەشی لە شێوازێکی ئەپستراکت، یەکایەتییەکی ڕەنگی "ئەرکریول"ی شەپۆلاوی، لووس، لێڵ، پرشنگدار و بێدەنگیدا، پەنگیان دایەوە و لە پانتایی تابلۆیە یەکڕەنگیەکاندا لەنگەریان گرت.
مەدحەت لەو شێوازە هونەرییەدا، پەژارەی مرۆڤەکان بۆ چارەنووسەکانیان، نیگایە ئەڤین ئامێزەکان، دیمەنی جووڵەداری ئەو شتانەی کە لە خاکدا دەژین، دابڕان و شوێنپێی روحی برینداری کوردان ... هتد، لە یەکاتییەکی چڕکراوە جێنشیندەکا، کە هەندێک جار تابلۆیەکان، هەر دەڵێی کەینونەیەکن لە کۆتایی گەردوون و هەندێ جارییش، مینا خەڵوەتگایەکن لە سروتی توانەوەی دۆنا و دۆنانەییانەی کاکەییەکان.

له نیگایەکی دیکەدا، کە مرۆڤ لەو تابلۆگەلە نوێیانەی مەدحەت ڕۆدەچێ، هەردەڵێی ئەو ژیانە سوتەمەرۆ و لێکترازەوەی کوردان و بگرە خودی سروشتی شتەکانی خاکەکەشەتی، چیتر هێماگەل و هێڵ کێشانەکان ناتوانن ڕاستییەکانی ناخیان ئاوێنە بکەنەوە. لەبۆیە ئەمدیوی تابلۆیەکانی لە وێناندنی خاکێک دەچێ ، کە روحگەلێکی تراویلەکەیی، شوێنپێیەک لە ژانی خاکێکی ئەنفالکراو قووڵاییەکانی داپۆشیوە. بە واتایەکی دیکە، ئەو ڕەنگ و شەپۆڵە هێورانەی کە لە یەکایەتییەکدا روانینێکی خەڵوەت ئامێز نمایشدەکەن، هاوارە خەفەتاوییەکەی ئەدۆرنۆم بە یاد دێننەوە، کە لە مەڕ کۆستی کۆکوژی "ئاوشوێس" دا وتبووی: " من نامەوێ دەربڕینەکەم نەرمتر بکەمەوە کە دوای ئاوشوێس بەردەوامبوون لە شیعر نووسین بەربەریەتە". (3) هەرچەندە ئەدۆرنۆ چەند ساڵ دوای ئەو هاوارنامەیە، دوای 1966، وێڕای دوو دڵیشی لەوەی کە شیعر لە توانای دابێ ئەو ئازارە دەربڕێ، بەڵام پێی وابوو کە پۆل سیلان، شاعیری بە ڕەگەز جوولەکەی ئەڵمانی کە "تاکە نووسەرێکی هی دڵییە دوای شەڕی جیهانی دووەمدا کە دەکرێ لەگەڵ ساموێل بێکێت بەراورد بکرێ". (4) بەمجۆرە ئەدۆرنۆ لە پەویوەندی بە دەستڕنگینی پۆل سیلان بەردەوام دەبێ و دەڵێ: " ئەو ئازار کێشانە لە بن نەهاتووانەی کە هاوئاستی گەورەییان مافی خۆیەتی وەک ژانێکی قووڵ گوزارەیان لێبکرێ: بۆیە لەوانەیە هەڵەیەک بوو بێ کە دوای ئاوشوێس چیتر شیعر بنووسرێ". (5)

سەبارەت بەو گەردوونە خەڵوەت ئامێزەی کە لە یەکایەتی ڕەنگی "ئەریوکل"ی تابلۆیەکانی ئێستای ئەو شێوەکارە دەیبین، ڕەنگە بکرێ وەک چەشنە هاوارنامەیەکی بێدەنگ؛ ئاوێنە بوونەوەی خەفتگەلێک لە شەپۆڵی مەستانەی ڕەنگ، پێناسە بکەین. چونکە ڕەنگە دوای ئەو تەنگانە روحی و دەروونییەی کە مرۆڤی کورد لە ژێر کایەی ئەنفال، کۆچڕەوی و نووشستی ڕاپەڕین، پێیوەیان دەناڵێنێ، هێما، هێڵکاریی و فیگیورەکان شەکەت بووبن لەوەی کە ئەو هەموو شەپۆڵە ژانەی کورد دەرببڕن. هەر بۆیە ئەو شێوازە نوێیەی مەدحەت هەوڵدانێکە تاکوو ئەو نیگا، دیمەن، ڕووداو و کۆی خەمی بوونایەتی کورد لەناو خاکی ڕەنگاکاندا بتوێنێتەوە. کاتێک مەدحەت پێشتر، لە ئەزموونی وێنە ئامێزدا هەوڵیدا بەو موتیڤ، بابەت و هێمایە جودایانەی خۆیەوە، ئەو هەموو پەژارە و پەرێشانیانە لە گەردوونی تابلۆگەلێکی ڕەش و سپی و ڕەنگییدا لە ستایلی دەربڕینیی نمایشبکا، بەڵام دواجار کاتێک هەستیکرد، کە ژانە بێکۆتاییەکانیانی مرۆڤی کورد لە دەستی یادەوەرییە کەڵەکەکراو و مەحاڵیەتی گۆڕان ڕزگاریان نابێ، ئیتر کۆی ئەو شتگەلە هەراسانانەی ژیانی هاومرۆڤەکانی بۆ ناو گەردوونێکی بێدەنگ گواستەوە. بەمجۆرە ئەو

یەکایەتییە رەنگییەی تابلۆیەکان، هەردەڵێی قەوارەیەکن لە ڕۆچوونی بوونی شتەکانی ژیانی کورد؛ واتا ئارامگایەکە بۆ کۆی ئەو یادەوەرییە پەژارە ئامێزەی کورد. مرۆ کە لەبەردەمی ئەو تابلۆیانە دەوەستێ و بە وردی دەڕوانێتە پانتایی تابلۆیەکان، هەستدەکا بینایی ڕۆدەچێنە ناو خاکێکی کەڵەکەکراو یان تەختکراو، هاوکاتیش بێدەنگییەک لە نەوا، پرسیاریی بینایی بەتاڵ دەکاتەوە. ئەو کارە هونەریانە لە ڕێگای ئاوەڵاکردنەوەی گەردوونێک لە بێدەنگی رەنگ، لە خەمی ئەوەیە کە یەکایەتیەکی روحی، وەک خەڵوەتگایەک، بە بینەر ببەخشی. لەبۆیە دەکرێ ئەو شێوازەی ئێستای هونەرمەند، وەک جۆرە پەیامنامەیەک بۆ گەڕانێکی هێورانە بە دوای تێگەیشتن لە گەوهەری راستیی و هاوکاتیش کردنەوەی ئاسۆیەک بۆ بیرکردنەوەیەکی دۆستانە لە نێوان سروشتی مرۆڤی کورد و ئەو"شتگەلە"ی کە لە ژیانیدا ئامادەن، وێنا بکەین.

ئەو "راستیە" لە تابلۆدا "شتایەتی شتە". نادیارەکان بەدیار دەخات. کەواتە بە واتای هایدگەر "وەرچەرخانی راستی لە نێو کار {تابلۆ}دا لە چالاکیدایە. هاوکاتیش "راستی لە گەوهەرەکەیدا هەبوونەکەی بەردەوامە، راستیش وەک خۆی هەبوونەکەی لە نێو دینامیکی ڕۆشنایی و پەنهانییەکی لە رادەبەدەردایە. راستی جەنگی جەنگەکانە، لەوێدا لە نێو هەموو ڕۆژگارەکاندا ئاوەڵایی بە جۆرێک لە جۆرەکان براوەیە، کە هەڵگری هەموو شتێکیشە و لە دەرەوەشڕا هەموو ئەو شتانە خۆیان دەکێشنەوە، هەر تایبەتمەندییەک لە بوونایەتی ئەو راستییە خۆی بە دیار دەخا و دەشارێتەوە. هەر کاتێک و چۆن ئەو جەنگە دەستپێبکا و وەرچەرخێ، بەمجۆرە جەنگاوەرەکان لە ڕێگەی ئەو جەنگەوە ڕێدەکەن – ڕۆشنایی و پەنهانی– لێکدابڕاو لەگەڵ یەکتردا. بەم شێوەیە لەو جەنگەدا ئاوەڵایی سەردەکەوێ. راستی ئەو ئاوەڵایە ئاوەڵایەیە. (6)

بێناونیشان70x100 cm mixed media

لێرەدا پرسیاری ئەوەیە، کە کە لە تابلۆیەکانی مەدحەتدا ڕۆشنایی ئەو راستییە، چۆن ئەو جەنگە هەبوونایەتیانە ڕۆشندەکەنەوە؟ بە واتایەکی دیکە، لەناو ئەو جەنگە چارەنووس سازەدا، چۆن دیمەنێکی کپ یان ڕۆشنی شتەکان، نیگای تایبەتی کیژێکی سۆزدار، پیاوێکی شلەژاوی راماو لە ژیانە ئاڵۆزەکەی ...هتد، لە یەکایەتی چین لەسەر چینی تاک رەنگی بەرهەمەکانی ئەو دوایەی مەدحەتدا هاوئاهەنگییەک لە شەپۆلی جووڵەکانیاندا ئامادە دەبن؟ وەک وتمان، کە مەدحەت لە کارە هونەرییەکانی حەفتا– ناوەڕاستی حەفتایەکانیدا، لە ڕێگای هێڵکاریی، وێنە، پۆرتەرێت و دیمەنە سروشتیەکانەوە، جەنگی "شتایەتی ئەو شتانە"ی کە لە ژیانی مرۆڤی کورد و مرۆڤایەتیدا هەن، نمایشدەکرد. کەچی لەو ئەزموونە نوێیەدا پەنهانییەکان لەگەل پرۆسەی جەنگی چین چینی رەنگەوە

پانتایی تابلۆیەکان دەتەننەوە. هاوکاتیش لە رووی دەرەکی ئەو تابلۆیانەوە، شتەکان بەناو یەکدا رۆدەچن و رۆشنایی رەنگەکانیش پەنهانییەکانی ئەودیوی تابلۆیەکان ئاوەڵا دەکەنەوە.
ئەوەی کە بینابیمان بەرەو "جەنگی راستی شتەکان" بێدار دەکاتەوە، بەند نییە بە خودی هێمایەکان، وەک ئەوەی لە زۆر کاری هونەریی کوردیدا هێماگەلێکی وەک: جەمەدانی، شاخ، وێنای شەهید و رووداوە تراژیدیایەکان بۆ وێناکردنی ژیانی کورد ئامادەییان هەیە، بەڵکو بەندە بە چۆنییەتی و چڕکردنەوەی بادیارخستنی ئەو راستیانەیە کە لەودیوی ناوەکی رەنگەکاندا پەنهانن .لێرەوە "جەنگی ئەو راستییە" لە تابلۆیەکانی مەدحەتدا، بە گەرمی و تۆخی رەنگ و شەبنگی رۆناکی و سێبەری هێڵەکانیانەوە، رەچەڵەکی رەگەکانی ئەمدیوی ژیانی مرۆڤی کورد، بە بینراو دەکەن، بۆ ئەوەی بینایمان بەرەو دیمەنێکی تری نەبینراوەکاندا بێدار بکەنەوە. ئەو کارە هونەریانە لە تایبەتمەندی نیگا و وروووژاندنی رەنگەکانییەوە ژیان بەو شتگەلەی کە لە ژیانمان و لە سرووشتی خاک و ناخی ئێمەدا هەیە دەبەخشێ و ئێمەش لەگەڵ سەیرکردنی ئەو شتگەلە ئاشنای جیهانێکی نوێ دەبین، کە پێشتر بۆ ئێمە ئامادەییان نەبوو.

لەو روانگەیەوە ئەو شێوازە هونەرییەی مەدحەت لە رێگای گەردوونێکی بێدەنگانەی یەکایەتی ئەو رەنگانەوە، ئەو مەودایەی نێوان بینایی بینەر و یەکایەتی ئەو شتگەلەی کە لە گەردوونی تابلۆیەکاندا ئامادەن، کۆدەکاتەوە و یەکیاندەخات. دوای ئەوەی ئەو مەودایانەی نێوان بینەر و شتەگەل، نێوان روح و جەستە، نێوان ئاسمان زەوی لە ناو گەردوونی تابلۆیەکان تێکەڵی یەکتر بوون، ئیتر بەتاڵبوونەوەیەک، یان چێژێک لە بێدەنگی، یەکایەتی ئەو بوونایەتیە لە ئامێز دەگرێ. کەواتە کاتێک مرۆڤ بە دەستی دۆشدامان و ئازاەکانییەوە دەتلێتەوە، ئەرکی داهێنان ئاوەڵا کردنەوەی ئاسۆیەکی بێمەرجی جوانناسانەیە، تاکوو بەهایەک بەو بوونە مرۆڤایەتییە گەمارۆدراوەمان ببەخشێ. بە واتایەکی دیکە، ئەرکی هەموو داهێنەر و داهێنانێک، وەک ئارتۆر رامبۆ لە کاتی خۆیدا بۆ هەتا هەتایی وتی: "شاعیر {هونەرمەند} پێویستە ئەو نادیارییە گەمارۆ بدات کە لە سەردەمی ئەودا خەرمانەیەکی لە ناخی جیهانیدا فەراهەم کردووە." (7) بەڵام داهێنەری روانینوان بۆ دۆزینەوەی ئەو نادیارییە، شێوەی تازەی پێویستە."(8) لەو گۆشەنیگایەوە، تابلۆیەکانی مەدحەت چڕکردنەوەی ئەو گەردوونە "نادیار"ەیە لە یەکایەتی رەنگەکاندا. رەنگە خەمی دۆزینەوەی ئەو "نادیار"ییە و ئاوەدانکردنەوەی ژیانێکی نوێ لە "بەتاڵبوونەوە"ی ژانەکان لەو تابلۆیانەدا، تەنیا ئاسۆیەک بێ بۆ بیرکردنەوە و گفتوگۆ لە داهاتووی پێناسی بریندار و گەمارۆدراوی کورد. چونکە ئەرکی بە راستی هونەر، بریتی نییە لە پێناسەیەکی دیاریکراوی راستی؛ "شتایەتی شتەکان"، بەڵکو کردنەوەی ئاسۆیەکە بۆ رۆناک کردنەوەی ئەو گەردوونە "نادیار"ەی کە "شتەکان"ی تێدا جێنشینە، یان دۆزینەوەی ئاسۆیەکە بۆ جەنگێکی ئاوەڵای راستی ئەو شووناسە نادیارە.
لەو دیدەوە تابلۆیەکانی مەدحەت، لە ئاستێکی هونەری جوانناسییەوە، چەشنە دۆزینەوەیەکی ئەو "نادیار"ییە و ئاشناکردن و دواندنی ئەو "شتگەلە" کە لەو گەردوونە نادیارەی ئێمەدا فەرامۆشکراون . بۆیە گەردوونی تابلۆیەکان، وەک خەڵوەتگایەک لەناو ئەو ژیانە وێرانکراو، یان "ئەنفال"راوەی کوردیەدا، "شەفا"یەکی جوانناسییانە بە روحی پەژارەی ئەو خاکە وێرانکراوە و "شتگەل"ەکانی ناو ئەو ژیانە حوزنبارەمان دەبەخشن. دەکرێ ئەمەش هەوڵدانێک بێ کە لە یەک کاتدا، هەم وەک لاواندنەوەیەکی ئەو یادەوەرییە گەمارۆدراوەی کورد و هەمیش وەک ئەوەلاکردنەوەی "نادیار"ییەک بۆ ژیان پێبەخشینی ئەو یادەوەرییە، بخوێنینەوە. کەواتە لەو گەردوونە نوێیەی کە ئەو ئەزموونە هونەرییە دەیبەخشێ، دەکرێ ئاسۆیەکی ئاوەڵاکراوی بەتاڵ بۆ ئەو روحە "ئەنفال"کراوەی کورد بە دیار بخا و بەمەش ئاشتبوونەوەیەک لەگەڵ ژیان و بوونەکەی دەستپێبکا.

لەم روانگەیەوە، رۆناکی ئەو تابلۆیانە لە یەکایەتییە گەردوونییە کشوماتەکانیاندا، سەبووریەک بە کۆیادەوەری کورد دەبەخشن. بینەر دەتوانێ بە بوونی شتە روحدارەکانی خاک لەگەڵ سەما و رۆناکی کپی رەنگدانەوەی رەنگاکاندا، و قووڵایی و تەنکی رووبەری تابلۆیەکان، ئاشت بێتەوە، کە بە بەرزی نزمیان، هەر دەڵێی بەشێکن لە لۆچ و گرژی رووخسار و نیگای ژنێکی کۆست کەوتووی پاشماوەی ئەنفالەکان، یان هەر دەڵێی رەنگی خەڵوەتگری منداڵێکی هەڵەبجەیە، کە بە هەنسکەکانی هەنیەی تابلۆیەکان، شوێنکات، خەستر دەکاتەوە.
بەمجۆرە بەدەم روانینی ئێمەوە، روحێکی "نادیار" لەبن ئەو رەنگە خەستە کەڵەکەکراوانەدا هەناسە دەدا، یان لە زەیرۆحدان و ناڵە و رامانە. تەواوی ئەو تابلۆیە نوێیانەی مەدحەت لە یەکاتییەکانیاندا، پێکدادانی سیمای دژوار و روحی تاڵانکراوی مرۆڤی کورد ئامادە دەکەن. لە پانتایی تابلۆیەکاندا، جووڵە و شەپۆڵی نیگای مرۆڤ و درەخت و دیمەنی شوێنەکان ، لە ئاوێزانبوونێکی بەناو یەکتر تواوەدا، بیناییمان خەڵوەتگیر دەکەن. بە هاوئاهەنگییەک لە نێوان ئەمدیوی شەپۆڵی رەنگی تابلۆیەکان و نیگایەکانی بینەرەوە، "شتایەتی شتەکان" سەرەتاتکێ دەکەن.

بە دیوێکی دیکەشەوە، دەکرێ ئاماژە بەوە بکەین، کە لەو ئەزموونەی نوێیەی مەدحەت کاکەیی دا، خود/سۆبژە و بابەت/ئۆبژە، بەناویەکدا وەردەبن و لە یەکایەتی رەنگدا دەتوێنەوە. چونکە ئەمڕۆ بە گشتی لە جیهانبینی داهێناندا، "یاری"یە هونەرییەکان بزواو و لێکئاوێزانن: بابەت، کەرەسە و روانگە هونەرییە کۆنینەکان، بە شێوازێکی نوێ لە گەردوونی کاری هونەریدا ئامادە دەبنەوە. ئەو شێوازە نوێیە لە هونەری شێوەکاریدا، کە لە ژێر چەتری "پۆستمۆدێرنیزم" ناودێر دەکرێ، هەر لە کۆتایی شەست و سەرەتای حەفتایەکانەوە، لە ئەمریکا، رۆژئاوا و لەوانەش لە سوێد، بە کردنەوەی پێشانگایەکانی "مارۆ دۆشمان"، ئەندی وارۆل"، "باربرۆ بلوم"، "سندی شارمان"، "شاڕی لێبین" ... هتد دەستی پێکرد و شێوازی "مۆدێرنیزم"ی خستە ژێر پرسیار، یان بە واتای ژاک دێریدا، ئەو شەپۆڵە نوێیە لە جیهانی هونەردا، ئەو گەردوونگەرایی و ناوەندگەراییەی کە هونەری پێوانە دەکرد "هەڵوەشاندەوە". ئیتر دوای ئەو ریزە پیشانگایانەی کە سەرەتا لە ئەمریکا دەستی پێکرد، سنوورەکانی جوانناسی ئاوێتەی یەکتر بوون. لەو شێوازە واقیع هەم وەک خۆی و هەمیش وەک وەقیعێکی خەیاڵێنراو بە شێوەگەل بەرهەمدەهێنرێتەوە و نمایشدەکرێ.
لەو ناوکۆیەوە، ئەگەر سەیری پرۆسەی گۆڕانی شێواز و گۆڕانەکانی تابلۆیەکانی مەدحەت دەکەین، دەبینین، هەر لە ناوەڕاست و سەرەتای هەشتایەکانەوە، بەرەو ئەزموونێکی نوێ هەنگاو دەنێ، لەوێوە بە چەشە و تامێکی تایبەت بە خۆی، شێوازێکی ئەپستراکت هەڵدەبژێرێ. بەمجۆرە دوای ئەوەی کە لە ئەوروپا و کوردستاندا لە چەندان پێشانگادا، بەرهەمەکانی نمایشدەکا، توانی بە تایبەتمەندییەک لە هەڵبژاردن و درووژاندنی رەنگ و چەشەی جوانناسی، جیاوازی خۆی رابگەیەنێ.

No:17 46x46 cm

دا، کە گالێریەکی ناسراوە لە ستۆکهۆڵم، پێشانگایەک دەکاتەوە،Aronowitsch لە ساڵی 2001 دا، مەدحەت لە

لەوێدا مەدحەت بە نمایشکردنی تابلۆگەلێک لەو ئەزموونەی نوێیەی، جەنگی راستی هونەرەکەی بۆ بردنەوەی پەنهانیی ئاوەڵا دەکاتەوە.

دوای ئەم پێشانگایە، مەدحەت بە تام و رەنگێک لە رەچەڵەکایەتی رەسەنی کورد، تایبەتمەندێک لە شێوازەکەی خۆیەوە، پێناسەیەکی تایبەت بۆ شێوازی هونەرەکەی دەستەبەر دەکا.

لەو ناوکۆییەوە دەکرێ دیدی بینەر بۆ وێنەیەکی دیکە بکێشین، کە لە رووخساری تابلۆیەکانی مەدحەت ئامادەن. ئەگەر بینەر لە سروشتی ژیانی سروشتیانەی کورد بە یادی خۆی بێنێتەوە، دەتوانێ چەشنە گواستنەوەیەک لە کردەی هونەریانەی قووڕکاری لە تابلۆیەکان ببینێ. وەک دەزانین، شێوازی چیکردنی خانوو و سواخدانی بە قووڕە سوورەی خوساو، شێوازێکە سەلیقە و چەشەیەکی هونەری تایبەتمەندی کوردیانەی تیادایە، کە دەکرێ وەک تەرزە هونەرێکی خۆماڵییانە، چەشەیەکی جوانناسیی کوردی لە تەلارسازیدا سەیری بکەین. ئەو کردە هونەریەش رەنگدانەوەی باری سروشت و ئامادەیی خودی "شتەکان"ە لە ژیانی کوردیدا. بۆیە کە مرۆڤ بە بینین بۆنی تابلۆیەکان دەکا، هەستدەکا بەدیار دیمەنی چین لەسەر چینی قووڕێکی سوور، کەسک، قاوەیی... هتد تامدار لە روحی خاکی سەربان و ریزە دیوارەکانی ماڵ، وەستاوە. درزەکانی سەر رووی دەرەکی تابۆلیەکانیش، هەردەڵێی ناخی پیرە ژنێکە، کە لە ئاسۆی زەردەپەڕێک، یان ئاقاری کازیوەیەک دەڕوانێ و تیریژەکانیش لۆچەکانی سەر رووەمەتی ختۆکە دەدەن. هاوکاتیش مرۆ ئەگەر سەرنجبدا کە لە خودی سروشتی خاکی کوردستاندا، ئەو دیمەنگەلە لە یەکاتییە رەنگا رەنگییانی بەرچاو دەکەوێ. ئەو شێوازە کاتێک دەترنجێتە ناو چەشەی هونەری مەدحەت، کە کورد، دوای "ئەنفال"، کۆڕەو و شکستەکانی، بۆ بە واتاکردنی شووناسەکەی، پێویستی بە گوتارێکی جوانناسی ئیدیالی، یان دۆزینەوەی گەردوونێکی نادیارە، کە لە ناخی خۆیدا پەنهانە. کەواتە سەیرکردنی ئەو تابلۆیانەی مەدحەت کاکەیی، تەنیا چێژ وەرگرتن و لێکدانەوەی رەنگەکان نییە، بەڵکو ئامادەکردنەوەیەکی "دۆناو دۆن"یانەی شەپۆڵی جووڵەی کۆی ئەو "شتان"ەیە کە لە یادەوەریی ئێمەدا پەنهانن، ئەمەش وادەکا ئاسۆیەک لە جووڵەکانی بوونایەتی ئەو خاکە لە بینایماندا ئامادە بێ. مرۆ کاتێک بە بینایيەکی هێورانە لەو تابلۆیە نوێیانەی تەوەمەدحەت دەڕوانێ، رۆدەچینە ناو تووناوتوونییەک لە بێدەنگی، کە لەوێدا قسەکردن و لێکدانەوەکان؛ هێڵگەل و فیگیورەکان، یان

کێشانەوەی ئەو هەموو ئاوارە و ئەنفالکراوانە، چیتر ناتوانن بەهای ئاشتبوونەوە، سەبووریی و بەناو خود چوونەیەک بەو قەدەرە هاوبەشەی کورد؛ مەرگ و ژیانە بازنەییەکەی، ببەخشن.

ژێدەرەکان:

(1) Martin Heidegger, *Konstverkets ursprung*. Över från tyska till svenska: Richard Matz, Daidalos, Göteborg, 1987.

(2) ئارتۆر رامبۆ، *نامەکانی روانینوانێک و مەرگ*، وەرگێڕانی بۆ کوردی: هەندرێن،بڕوانە:
http://members.chello.se/handren/

(3) *RES PUBLICA,* teoretiska och litträra tidskrif, Lund, 1998, nr, 39, s. 130.

(4) هەمان سەرچاوە، ل: 130

(5) هەمان سەچاوە، ل: 130

(6) Martin Heidegger, *Konstverkets ursprung*, ل: 60-61

(7) ئارتۆر رامبۆ، *نامەکانی روانینوانێک و مەرگ*، وەرگێڕانی بۆ کوردی، ل: 26

(8) هەمان سەرچاوە.

www.dengekan.com